

ህፃናትና ልጆች በኤች.አይ.ቪ መለከፍ

ኤይድስ፣ በየጊዜው እየተሰፋፋ በመሄድ ያለ በሽታ ነው። በፍጥነት እንዲሰፋፋና እንዲተላለፍ ምንቅ የሆነው ዋነኛ ተባይ ኤች.አይ.ቪ ይባላል። የዚህ ተባይ ብክላ በበለጠና በብዛት በወጣቶች ክልል እድሜ ይበዛል። በዚህ ህመም ከተለከፉት ከመቶ 95 በላይ በታዳጊ ሃገሮች ይገኛሉ። 95 ከሞቱ በዚህ ህመም ከደረሰ የሞት አደጋም በነዚህ ሃገሮች ነው።

በብዛት በዚህ ህመም የተለከፉት ልጆች ከናቶቻቸው ነው የምተላለፍባቸው። የምተላለፍባቸውም በጊዜ ነፍሰጦርነት፣ ወይም እናት ስትገላገልና ልጅዋ ስታጠብ ሊሆን ይችላል። ኤች.አይ.ቪ በምጥ ጊዜ እንደሚተላለፍ የተረጋገጠ ነገር የለም እና በጥናት ላይ ይገኛል። አንዳንድ ተማራማሪ ሊቃውንቶች እንደሚገምቱት ከሆነ ህፃን በእናቱ ሆድ እያለ ከእናቱ በሚተላለፍ ደም መልከፍቱ ሊደርስበት ይችላል። በእናት ማህፅን ሽፋን የሚከሰት አደገኛ እበጥ ፣ ወይም ይህ ሽፋን ለተራዘመ ጊዜ ተቀዶ መቆየቱ ወይም ህፃን ሲወለድ የሚኖረው መነካካት፣ መልከፍቱ ሊነጣጠፍ ከሚዳርጉት ዋነኛ ምክንያቶች ናቸው። አንዳንድ ልጆችና ጎለምሶችም በተበከለ ደም ወይም በአመጽ የሚደረግ ያታዊ ግንኙነት ሊተላለፍባቸው ይችላል።

የእናት ጡት ማጥባት፣ የኤች.አይ.ቪን መልከፍት ከ10 እስከ 15 በሞቱ ለመጨመር ምክንያት መሆኑ የተለያዩ ጥናቶች ይገልጻሉ። ለዚያም የማጥባት ጥቅምና ጉዳት ለእናቶች ማስተማር አስፈላጊ ነው። የእናት ጡት በሚያስተማምን ዘዴ ተክቶ የሚሰራ ነገር በሚገኝበት አገሮች ያለም ምንም ውልውል ሊደፋበት ይገባል።

ልጆች በኤች.አይ.ቪ መለከፋቸው የምያሳዩ ሁለት ምልክቶች ይከሰታሉ። 20 ከሞቱ የሚሆኑት በአንደኛ አመት እድሜአቸው በዚህ መልከፍት ተጠቅተው ለስቃይ ከሚጋለጡ ልጆች፣ በአራተኛ አመት እድሜአቸው በሞት ይለያሉ። በ80 ከሞቱ የሚሆኑት ህፃናቶች ደግሞ ጊዜ ወስዶ መሰራጨቱ ይቀጥላል። በብዙ ልጆች የሚኖራቸው የክብደት መጨመር ማነስ ይታያል። የአእምሮአቸው ማደግ ይዘገያል። እግር ተክለው መንቀሳቀስ ይቸገራሉ። መናገርም ያቅታቸዋል። ትምህርታቸው በደምብ መከታተልና መገንዘብ አይችሉም።

ልክ እንዳይደገፉ ልጆችም በሌሎች በሽታዎች ይቸገራሉ። በተለይም ካንዲዳ በሚባል ህመም ይጠቃሉ። ይበልጥ ለሞት ሚዳርጋቸው እንኳን ኖሞኒሲታይትስ ካርኒ ኒሞኒያ የሚባል ህመም ነው። በኤች.አይ.ቪ የተለከፉት ልጆች በተለመዱት የህፃናቶች በሽታዎችም ይታመማሉ። በከባድ ትኩሳት፣ ኒሞንያ፣ ሸርተቴ፣ የሆድ መድረቅ ወይንም ደግሞ በመንቀጥቀጥ ይሳቀያሉ።

ህፃናቶች በኤች.አይ.ቪ መለከፋቸው በምርምር ማረጋገጥ አስቸጋሪ ነው። በተለይም በነዛ የመጀመሪያ ወራት እድሜያቸው ጤነኛ መስለው ይታያሉ። በተጨማሪ እንደተወለዱ የሚኖራቸው የህመም መከላከል አቅም አነስተኛ በመሆኑ የበለጠ ለኤች.አይ.ቪ መለከፍ ይጋለጣሉ። ለዚህም ነው በቀላሉ ከእናት የምተላለፍባቸው። አዲስ የተወለደ ህፃን ከእናቱ የሚያገኘው የህመም መከላከል አቅም ወይም በእንግሊዘና ቋንቋ አንቲባዮቲክስ ይባላል፤ መለከፉ ሳይታወቅ ለ18 ወራት ገደማ ጤነኛ ሆኖ ሊቆይ ይችላል። ለዚህም ነው የኤች.አይ.ቪ ምርምር በህፃናት ውጤታማ የማይሆነው። የሚደረገው ምርምር የምያሳየው ውጤትም የእናት እንጂ የህፃኑ አይደለም።

ለኤች.አይ.ቪ መለከፍት ከተጋለጡ ህፃናት እንደተወለዱ ለማስወገድ ከ4 ወደ 7 ሳምንታት ባለ እድሜያቸው ሳይንሳዊ ምርምር ማድግረ አስፈላጊ ነው። በመቀጠልም ከ8 ወደ 16 ሳምንታት ያለ እድሜያቸው እንዲመረመሩ ማድረግ ነው። መለከፋቸው የሚያሳዩ ውጤት ከተገኘም ለማረጋገጥ ያህል ቀጣይ ምርምር ማካሄድ ይገባል። በቅርብ ጊዜ መለከፍት ኤች.አይ.ቪ ለማግኘት ፕሎመራስ ቸይን ሪአክሽን (PCR) የሚባል ምርምር ተካሂዷል። ይህ አይነት ቴክኒካዊ ምርምር በጣም አነስተኛውም የኤች.አይ.ቪ ክፍል አጉልቶ ማሳየት በመቻሉ አስፈላጊና አጥጋቢ ውጤት አስገኝቶዋል። ሁለተኛው ቴክኒካዊ ምርምርም የህፃናቶች ደም በመምርመርያ ክፍል በማቆየት ቀጣይ የሚደረግ ምርምር ነው። በዚህ ዘዴ ወደ 90 ከሞቶ በዚህ በሽታ የተለከፉ ህፃናቶች በሁለተኛ ወር እድሜያቸው መለየት ይቻላል። 95 ከሞቶም በ3ኛ ወር እድሜያቸው መለየት አስችሎዋል።

በኤች.አይ.ቪ ከተለከፈች እናት ወደ ልጅ እንዳይተላለፍ ለማስወገድ በተቻለ መጠን ነፍሰጦር ሳትሆን መታወቅ አለበት። ይህም እናት በቅድምያ አስፈላጊ ህክምና እንድታደርግና ወደ ልጅዋ እንዳይተላለፍ ለመከላከል ይረዳል። AZT የሚባል የተለያዩ አይነት መድሃኒቶች ቅይጥ፣ በተለያዩ ደረጃዎች ለእናት

በመስጠት ህፃን ስትገላገልም በመጨመር ኤች.ችይ.ቪ ወደ ህፃን እንዳይተላለፍ ለመከላከል ይረዳል።

ቢሆንም ከፍተኛ ዋጋ ይጠይቃል። በዚህ ምክንያት ሁሉም ተገልጋይ ሊያገኘው አይችልም። በመጀሪያ 18 ሳምንቶች ያለ የነፍሰጦር ግዜ በአጭር ደረጃ የሚሰጥ ነቨራፒን የሚባል መድኅኒት ኤች.አይ.ቪ እንዳይተላለፍ በ50 ከሞቶ እንደሚያጓድለው ቀድመው የተደረጉ ጥናቶች አረጋግጠዋል። በማደግ ደረጃ በሚገኙ አገሮች ይህ በቀላል ዋጋ ማተግበር የሚቻል መድኅኒት ከAZT የሚባለውን የተሻለ ነው። በተጨማሪ፣ በAZT ህክምናና እናቶች በፍላጎታቸው በቀዶ ጥገና ልጃቸው እንዲገላገሉ በማድረግ ኤች.አይ.ቪ ወደ ህፃን እንዳይተላለፍ መከላከልና ማጓደል እንደሚቻል ይነገራል።

አንዳንድ ኤች.አይ.ቪ ወደ ህፃኖች እንዳይተላለፍ የሚረዱና የሚጠቀሱ መድሃኒቶች ከዚህ በታች ተጠቅሷል።

1. Nucleoside Reverse Transcriptase Inhibitors like:
Lamivudine and Zidovudine.
2. Nonnucleoside Reverse Transcriptase Inhibitors like:
delaviridine and nevirapine.
3. Protease Inhibitors like: amprenavir and tipranavir.
4. Fusion Inhibitors like: enfuvirtide